

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล อาจอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ กับการปรับตัว

อัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางตรงกับการปรับตัว ($r = .31, p < .01$) ผลการวิจัยนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่อัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางตรงกับการปรับตัวนี้ อาจอธิบายได้เป็นสองแนวทาง คือ

1. ตามทฤษฎีของโรเจอร์ส กล่าวว่า บุคคลที่มีการปรับตัวดีจะมีอัตมโนทัศน์สอดคล้องกับประสบการณ์ของอินทรีย์ ส่วนบุคคลที่มีการปรับตัวไม่ดี อัตมโนทัศน์จะไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ของอินทรีย์หรืออาจพูดอีกอย่างหนึ่งว่า บุคคลที่มีการปรับตัวดีจะยอมรับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงโดยไม่ปฏิเสธหรือบิดเบือน ส่วนบุคคลที่มีการปรับตัวไม่ดีจะปฏิเสธหรือบิดเบือนประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น อัตมโนทัศน์ของผู้ที่มีการปรับตัวดีจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนอัตมโนทัศน์ของผู้ที่ปรับตัวไม่ดีจะไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่โรเจอร์สไม่ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีการปรับตัวดีหรือไม่ดี มีอัตมโนทัศน์ดีหรือไม่ดีอย่างไร ตามแนวคิดของโคมส์และสติก ซึ่งกล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพอันเหมาะสม หรือมีการปรับตัวดีนั้นมักมองตนเองในทางบวก มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการมีความสามารถมีคุณค่า ส่วนบุคคลที่มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมหรือมีการปรับตัวไม่ดีนั้น มักมองตนเองในทางลบ มีความรู้สึกว่าตนไร้ค่า ไม่มีความสามารถ และไม่เป็นที่ต้องการ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ อาจทำให้อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ในทางตรงกับการปรับตัว

2. การหาคาสัมพันธระหว่างตัวแปรซึ่งวัดจากคำรายงานแล้วไคคาสัมพันธที่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะอิทธิพลของตัวแปรที่เครื่องมือทั้งสองชุดมีร่วมกันอยู่ คือ ความต้องการ เป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจเป็นเพราะข้อความในแบบวัดมีเนื้อหาที่คาบเกี่ยวกัน วิธลีได้สำรวจการวิจัยที่หาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และการปรับตัว ไคแมงประเภทของงานวิจัยออกเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะวิธีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวคือ 1. การปรับตัว ซึ่งประเมินโดยจิตแพทย์ 2. การปรับตัวซึ่งประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออก 3. การปรับตัว ซึ่งประเมินจากแบบวัดโปรเจคทีฟ 4. การปรับตัวซึ่งประเมินจากคำรายงาน ไคพบว่า การวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และการปรับตัวประเภทที่ 4 ไคคาสัมพันธในทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ และคาสัมพันธมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ จนไม่พบความสัมพันธ์เลยเมื่อการปรับตัวเป็นแบบที่ 1 และที่ 2¹ ดังนั้นคาสัมพันธที่ไคจากการวิจัยนี้อาจมีผลมาจากความคลาดเคลื่อนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก็เป็นได้ ถ้ามีการวิจัยซ้ำแล้วทำการวัดอัตมโนทัศน์และการปรับตัวด้วยวิธีการอื่นแล้วยังคงพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองอีก จึงจะสรุปแน่นอนได้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับสติปัญญา

ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและสติปัญญา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ เจ. บี. ซิมมอนต์ แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของผู้อื่น การที่พบว่าอัตมโนทัศน์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันนี้อาจเป็นเพราะ

1. อัตมโนทัศน์และสติปัญญาเป็นภาวสันนิษฐานที่ไม่ขึ้นแก่กันเป็นอิสระต่อกัน
2. อัตมโนทัศน์ที่นักเรียนประเมินเองนี้ เป็นอัตมโนทัศน์รวม ไม่ได้แยกออกเป็นอัตมโนทัศน์คานต่าง ๆ เช่น ดานร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ถ้าหากได้แยก

¹Ruth C. Wylie, The Self Concept (Lincoln: University of Nebraska Press, 1961), pp. 202-235.

อัตมโนทัศน์ออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ก็อาจจะพบความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ด้านสติปัญญา กับคะแนนสติปัญญาได้

3. เงื่อนไขการประเมินค่าทางสังคม อาจทำให้เด็กับรู้ตนเองไม่ตรงความเป็นจริง เด็กฉลาดอาจรู้ดีกว่าตนเองไม่มีความสามารถ เพราะสังคมคาดหวังสูงเกินไป หรือเด็กสติปัญญาคำ อาจประเมินตนเองสูงกว่าที่เป็นจริง เพราะต้องการปกป้องตนเอง

4. การศึกษาในระบบโรงเรียนก็อาจมีส่วนทำให้อัตมโนทัศน์ไม่สัมพันธ์กับสติปัญญา ทั้งนี้เพราะในโรงเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะสำรวจและแสดงออกซึ่งความสามารถของตน กิจกรรมการเรียนรู้มักเป็นการท่องจำข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ครูบรรยายให้ฟัง นักเรียนไม่มีโอกาสได้ใช้และแสดงซึ่งความสามารถทางสติปัญญาของเขามากนัก เพราะระบบการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่ค่อยสนับสนุน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสรู้จักตนเองและความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและที่ผู้อื่นประเมิน กับการปรับตัว

ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและที่ผู้อื่นประเมินกับการปรับตัว ซึ่งขัดแย้งกับการวิจัยที่อ้างถึง และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

1. ตามทฤษฎีของโรเจอร์ส นั้น กล่าวว่า การปรับตัวดีหรือไม่ดีเป็นผลมาจากความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ของอินทรีย์ ประสบการณ์ของอินทรีย์หรือความเป็นจริงของบุคคลนั้น มีอาจวัดหรือประเมินโดยวิธีการใหญ่อื่นที่รู้จักบุคคลผู้นั้นก็เป็นผู้ประเมิน ทั้งนี้เพราะวิธีการนี้เป็นการมองจากกรอบอ้างอิงภายนอก โรเจอร์สเชื่อว่า การที่จะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอย่างถ่องแท้เห็น เราต้องทำความเข้าใจตามทัศนะของบุคคลผู้นั้นหรือของอาศัยกรอบอ้างอิงของบุคคลผู้นั้นเอง ฉะนั้นคะแนนอัตมโนทัศน์ที่ผู้อื่นประเมินนี้จึงอาจไม่ใช่ดัชนีที่ชี้ถึงประสบการณ์ของอินทรีย์หรือความเป็นจริงของบุคคลนั้น

2. ถ้าหากเรามีความเชื่อว่าคุณคนอื่นอาจประเมินประสมการที่แท้จริง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออก จุดอ่อนของวิธีการนี้คือ ผู้ที่จะประเมินผู้อื่นตามที่เขาเป็นจริงนั้น นอกจากจะต้องรู้จักผู้นั้นดีแล้ว ยังต้องมีระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะพอสมควร จึงจะทำให้การประเมินมีความแม่นยำ การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างของการวิจัยที่อ้างถึง การประเมินกันเองอาจมีความแม่นยำน้อย

ควยเหตุผลทั้งสองประการดังกล่าว อาจทำให้การวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและที่ผู้อื่นประเมินกับการปรับตัว

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและที่ผู้อื่นประเมินกับสติปัญญา

การวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและที่ผู้อื่นประเมินกับสติปัญญา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจควยเหตุผลทำนองเดียวกับข้อ 3. คือ อัตมโนทัศน์ที่ผู้อื่นประเมินนี้อาจไม่ใช่ดัชนีที่ชี้บ่งถึงประสมการหรือความเป็นจริงของบุคคลผู้นั้นหรือการประเมินกันเองของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้มีความแม่นยำน้อย ควยเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุทำให้การวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์กับสติปัญญา

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับสติปัญญา

การปรับตัวและสติปัญญา ไม่มีความสัมพันธ์กัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความสามารถทางสติปัญญาที่วัดได้นั้น เป็นความสามารถในการคิดหาเหตุผล อาจเป็นคนละอย่างกันกับความสามารถทางสติปัญญาที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการปรับตัว ซึ่งความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (social intelligence) น่าจะเกี่ยวข้องมากกว่า นอกจากนั้นการปรับตัวของวัยรุ่นน่าจะเป็นการปรับตัวในระดับความต้องการพื้นฐาน (Basic needs satisfaction) ซึ่งความสามารถทางสังคม น่าจะ

ช่วยให้ความต้องการพื้นฐานของวัยรุ่นได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี ฉะนั้นผลการวิจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวและสติปัญญาอาจเป็นด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้

6. อัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีการปรับตัวแตกต่างกัน

นักเรียนที่มีการปรับตัวแตกต่างกัน มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของบาบารา ทอมสัน และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นดังนี้อาจอธิบายได้เป็นสองแนวทาง คือ

1. นักเรียนที่มีการปรับตัวดี มักมองตนเองในทางบวก มีความรู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถมีค่าและเป็นที่ยอมรับ ส่วนนักเรียนที่มีการปรับตัวไม่ดี มักมองตนเองในทางลบ มีความรู้สึกว่าคุณไร้อำนาจ ไม่มีคุณค่า และไม่เป็นที่ต้องการ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวความคิดของ โคมส์และสไนก์

2. การที่นักเรียนที่มีการปรับตัวดีมีอัตมโนทัศน์สูง และนักเรียนที่มีการปรับตัวไม่ดีมีอัตมโนทัศน์ต่ำนั้น อาจเป็นเพราะนักเรียนในกลุ่มที่มีการปรับตัวดีนั้น มีความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (social desirability) สูงกว่า นักเรียนในกลุ่มที่มีการปรับตัวไม่ดี ซึ่งตัวแปรนี้อาจจะมีอิทธิพลทำให้อัตมโนทัศน์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันด้วย

7. อัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน

นักเรียนที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน มีอัตมโนทัศน์ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุเดียวกันกับที่อ้างไว้ในข้อ 2 คือ 1) อัตมโนทัศน์และสติปัญญาเป็นภาวสันนิษฐานที่ไม่ขึ้นแก่กัน เป็นอิสระต่อกัน 2) อัตมโนทัศน์ที่นักเรียนประเมินนี้ ไม่ได้แยกแยะออกเป็นอัตมโนทัศน์ด้านต่าง ๆ จึงทำให้ความแตกต่างไปปรากฏอย่างชัดเจน 3) เงื่อนไขการประเมินค่าทางสังคมทำให้เด็กมีอัตมโนทัศน์ไม่ตรงกับที่เขาเป็นจริง

8. ความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีการปรับตัวและสติปัญญาแตกต่างกัน

นักเรียนที่มีการปรับตัวและสติปัญญาแตกต่างกัน มีความสอดคล้องระหว่างอัตมโนทัศน์ที่ประเมินด้วยตนเองและอัตมโนทัศน์ที่ผู้อื่นประเมินไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นด้วยเหตุผลประการเดียวกับที่อ้างไว้ในข้อ 3 คือ

- 1) การประเมินบุคคลอื่นโดยอาศัยการสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกที่เขาแสดงออกอาจไม่ตรงกันกับที่เขาเป็นจริง
- 2) กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อย การประเมินกันเองอาจขาดความแม่นยำ ด้วยเหตุผลทั้งสองประการนี้ อาจทำให้อัตมโนทัศน์ที่เพื่อนักเรียนประเมินนี้ไม่อาจถือเป็นเกณฑ์สำหรับเปรียบเทียบหาความแม่นยำในการประเมินอัตมโนทัศน์ของตนเองได้ จึงทำให้ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างดังกล่าว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย